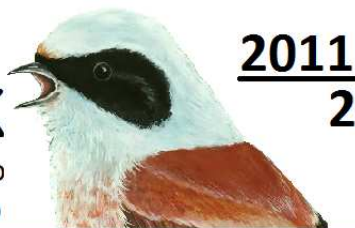
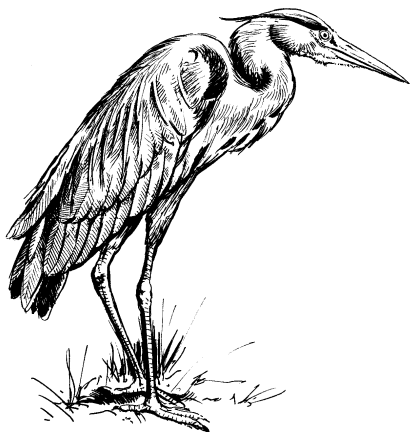

Moudivláček

Zpravodaj Moravského ornitologického spolku – středomoravské pobočky ČSO

2011
2

Obsah

- VTV Hostýnské vrchy pohledem nejmladší účastnice..... 2
- K 75. narozeninám RNDr. Zdeňka Rumlera..... 4
- Pozvánka na poslední podzimní exkurzi 7
- Vánoční setkání ornitologů na Ornisu.. 7
- Výzva ke spolupráci – čáp bílý..... 7
- Výzva ke spolupráci – zimní sčítání kání..... 8
- Křížovka – přesmyčka.....8

Vážení přátelé,

podzim je v plném proudu, mnozí ptáci, kteří u nás letos přivedli na svět své potomky, odlétají a místo nich se pomalu začínají objevovat opeření hosté ze severu. Tak jako dochází v těchto dnech ke změnám v přírodě, proběhla letos celá řada změn i v našem spolku. Stěhujeme se, dokončujeme pro vás nové webové stránky a postupně vás budeme seznamovat i s dalšími změnami. Nezaháleli jsme však ani v terénu – úspěšně pokračoval projekt ostrůvků pro rybáky, značení doupných stromů, uspořádali jsme řadu tradičních exkurzí, zapojovali jsme se do monitorovacích a jiných výzkumných projektů nebo bojovali za záchranu hnízdišť rorýsů. Protože nás zajímá, co vše se podařilo vám, je přílohou tohoto Moudivláčka malý dotazník. Pokud nám jej do konce roku zašlete vyplněný, můžete vyhrát propagační předmět MOS.

Jaroslav Koleček

Změna sídla a adresy MOS

V souvislosti se zdražením služby P. O. Box a stěhováním sídla MOS došlo od 1. 10. 2011 ke změně poštovní adresy spolku. Svou tištěnou korespondenci proto prosím zasílejte na adresu nového sídla MOS – **Bezručova 10, 750 02 Přerov** (budova ORNIS – ornitologické stanice Muzea Komenského).

VTV Hostýnské vrchy 2011 pohledem nejmladší účastnice

Konečně je pátek 1. 4. 2011. Dnes mají všichni ptáci svátek. Šest vyučovacích hodin ve škole mi připadá snad nekonečných. Když pak konečně přijdu domů, tak už nemůžu vydržet a k DDM přicházím ještě před 15. hodinou. Pan Belfín přijíždí přesně a my vyrážíme dopravní špičkou na Novou ulici pro Ondru. Na cestu vyjíždíme něco před čtvrtou a už z okna auta sledujeme každého ptáčka. Na mokřádku u Nového Dvora chodí bahňáci, u Dolního Újezda krouží pravděpodobně orlovec a kolem silnic stopují káně. Po menším bloudění nakonec dojíždíme do Rajnochovic něco před pátou. Ještě se stihneme potěšit s „tokajícími“ skokany a už jedeme na Holubovu chatu. Mnoho lidí tu ještě není, ale už dost na to, abychom se nevlezli do předsíně. Po ubytování vyrážíme nachystat tyče k síti. Než ji roztáhneme, přibývají postupně další účastníci a pomalu je čas jít na kulíšky. Jsem ve čtyřčlenné skupince a vydáváme se směrem na Rajnochovice. Na mýtince jsme možná zaslechli sluku – tedy někteří – spíš je to ale jen „slyšina“. Při návratu k chatě je už tma jako v pytli, zkoušíme svítivost baterek a posloucháme houkajícího puštíka. Dorazili poslední opozdilci, a tak se může chystat večerní promítání. Roztáhnout plátno a zapojit dataprojektor není vždy úplná legrace, ale podařilo se. Začínáme s promítáním fotografií z Jižní Ameriky. Hned poté nám Martin promítl barevný obrázek. Už je mi to jasné – není to obrázek, ale porostní mapa. Díváme se na fotografie různých šplhaviců, a řešíme, kdo s kým a kde bude zítra mapovat. Po vyjasnění se někteří lidé ubírají na lože a zbytek se ještě dívá na fotky z cest. Je sobota, asi 2:00. Za tři a půl hodiny vstáváme.

Ranní probuzení není zas tak strašné. Popravdě řečeno, moc se mi spát ani nechtělo. Roztahujeme síť. Na plejádu ptačích hlasů jako první reagují červenky. Máme dvě, zřejmě páreček. Jako další nastavujeme hlas uhelníčka. Ale do sítě vletěla koňadra! Uhelniček se však také nachytl. Nikdy mě nenapadlo, jak má dlouhý zobáček. Už je něco po půl osmé a my jedeme na celodenní výlet – nebo spíš „práci“. Na Tesáku se setkáváme s šesti kolegy a v plánu máme prohledat okolní lesy. V lese se ozývají pěnkavy a v dálce se mihne daněla. Slyšíme však i divný hlas – datlík tříprstý! Upřímně mě to potěšilo. Zkoumáme různé požerky a vracíme se k parkovišti na Tesáku. Z vrcholku stromu se ozývá příjemný zpěv. Kos horský se krásně ukazuje a snad mu ani nevadíme. Akorát okolo projíždějící řidiči možná trošku nerozumí... Kos horský odlétá a začíná pršet. Jsme schováni v bukovém lese a po přehánce se vracíme k autu. Prohlédneme hýly obecné a ujíždíme k lesům pod zříceninou Obřany. Zastavili jsme trošku dřívě, než jsme měli, ale vzápětí je to napraveno a my stojíme před prudkým kopcem s krásným bukovým porostem. Lákáme na hlas strakapouda bělohřbetého a nakonec se jeden z dálky uráčí ozvat. Nejkratší cesta nahoru je přímo. Opravdu krásná parková procházka, když si odmyslíte kameny, listí a ten šílený kopec... Jedna dvojice to vzdává a nahoru nás vystoupá už pouze sedm. Po obědě se zase spouštíme dolů, ovšem příjemnější cestou. Chvilí nevíme, kam vlastně jít, ale jak se později ukáže, cesta je

volena moc dobře. Nad mýtkou krouží dvě káně lesní. Jedna z nich je poměrně světlá a za pár chvil nastává zlom naší výpravy. Z nedalekého smrku se ozývá jemné ťukání. Když vidím mihnout se žlutou s šedomodrou, jsem přesvědčena o brhlíkovi. Náhle ale ťukání sílí. To není brhlík. Za stromem kouká hlava samečka datlíka tříprstého! Pak už tam je jen samička a spolupracuje i při focení. Po chvilce odlétá, my je již nechceme rušit a vracíme se k autům. Trošku mi to připadá jako sen, ale fotky hovoří za vše. Poslední plánovanou lokalitou je přírodní rezervace Smrdutá, kolem níž se nachází překrásné bukové porosty. Parkujeme v zatáčce a jdeme na obhlídku lokality. Je krásná sobota, a proto se místy prochází turisté. Chvilku jdeme po cestě a podaří se nám determinovat sýkoru lužní. Zkoušíme na hlas nalákat parukářky, ale tváří se, že neslyší. Scházíme k potoku, kde máme krátkou, ale poučnou přednášku z hydrobiologie. Vracíme se k autu a míříme na Holubovu chatu. Jsme tu ze všech skupin první. Po večeři se už setkáváme skoro všichni – až na skupinu s pracovním názvem Zbytky a několik členů jiné skupiny. Naštěstí se shledáváme všichni a začíná monitoring sov. My jedeme na kulíšky, někteří na Tesák na sýce a někteří zůstávají po nabitém dni na chatě. Zastavujeme na lesní cestě a míříme nahoru. Sovy jsou zticha. Musíte uznat, že jít po asfaltce ve tmě je nuda a že kopec s mlázím a prořezanými stromy je větší adrenalin. Jednu chvíli se ozve ze zamokřeného místa šelest, ale žádné objímání s prasátkou nebo jinou lesní zvěří se nekoná. Obcházíme PR Tesák a užíváme si pohled na ztemnělé lesy, tedy spíš černo. Po nočním okruhu s navigací GPS se dostáváme téměř k autu. Konečně se ozývá párek puštíků. Zpáteční cestou se koná „rallye hnědý skokan“. No, snad jich to moc neodneslo. Na chatě si po bojích s dataprojektorem promítáme fotografie z cesty po Řecku. Až jsme všichni, uděláme závěr dnešního dne a zjišťujeme, že jako jediní jsme neviděli bělohřbetáky. Přesto jsme nejlepší, datlíky nám závidí snad všichni. Celý den zakončujeme promítáním obrázků z Mongolska. Jdeme spát poměrně „brzy“ – asi hodinu po půlnoci.

Ráno vstáváme o něco později než včera. Opět jdeme k sítím tři, ale jeden z účastníků nás už opouští. Na hlas pěvušky modré je přilákán sameček, nad samičkou vyzraje zpěv červenky. Jsou to tedy jediní dva ptáci, kteří se dnes chytli, ale zato překrásní. Z krásného celkového počtu devětadvaceti účastníků nás opouští čím dál více lidí a my se ve trojici vydáváme na Kelčský Javorník. Potkáváme se s místním lesníkem, obdivujeme zpěvy králíčků obou druhů, a neustále nasloucháme křičení žlu šedých. Nacházíme několik požerků bělohřbetáků, ale oni pořád ne a ne se ozvat, natož tak ukázat. Nakonec se tedy jeden uráčí zaklepat. Alespoň že tak. Vracíme se na chatu kolem poledne a obědváme. Přijíždí i další skupina. Našli larvy, co chutnají datlíkům. Teď už zbývá jen se rozloučit. Něco po jedné hodině odcházíme na Rosošné. Po cestě ještě posloucháme lindušku lesní a pozorujeme svižníky. Čas věnovaný pro Hostýnky však nemilosrdně končí. Ještě nás čeká cesta do Olomouce. Vůbec se mi nechce, ale snad zase brzy, Hostýnky, nashledanou.

Katka Ševčíková, e-mail: sevcikovaka@seznam.cz

K 75. narozeninám RNDr. Zdeňka Rumlera

Zdeněk Rumler se narodil v roce 1936 v Olomouci. Během svého života vystřídal několik profesí – pracoval mj. dvanáct let v lesnictví, krátce též jako geodet. Zůstal však věrný střední Moravě a více než tři desítky let působil jako zoolog Vlastivědného muzea v Olomouci, kde se nejvíce zabýval kromě ptáků také netopýry. Publikoval řadu odborných či populárních prací, působil i jako člen výboru MOS a redakční rady Zpráv MOS. Je čestným členem MOS.

❖ **Pane doktore, většina aktivních členů MOSu Vás zná ze spolkových schůzí, které dlouhá léta pravidelně navštěvujete. Můžeme se zeptat, jak dlouho se ornitologii věnujete a co Vás k ní přivedlo? Měl jste nějakého učitele?**

Ze začátku jsem neměl žádného učitele. Už v 11 letech mě začali zajímat ptáci – tedy velmi brzy. Z páté třídy jsem nastoupil na gymnázium, kde jsem se setkal s učebnicí – Polívkovým Živočichopisem a naukou o člověku. Byly tam krásné barevné tabule a obrázky. Dá se říci, že mě tato kniha k zoologii přivedla. Pak mě prof. Hrdlička pustil do svého kabinetu, kde jsem poprvé viděl ve sbírkách kolibříky. Nechodili jsme tehdy do náboženství, tak jsme ve volných hodinách chodili do parku. Tehdy ještě hradby nebyly opravené a ve výklencích, každých 50–70 metrů hnízdl rehek zahradní. S kamarády jsme si říkali, proč asi má tak rezavý ocásek...

Můj otec se zajímal o brouky a přírodu vůbec, takže jsem to zdědil zřejmě po něm. Když otec viděl můj zájem, tak mi koupil Jirsíkovu knihu Naši dravci, později Naše sovy a další literaturu. Napsal jsem panu dr. Jirsíkovi, který ještě tehdy bydlel v Lovosicích. Byl to tehdy takový můj vzor, ale nikdy mi neodpověděl, protože na tom už nebyl zdravotně nejlépe. Ptáky jsem ale nepřestal sledovat. Z půdy jsem si udělal pozorovací stanoviště, protože tam u nás v Olomouci-Bělidlech byla sladovna a tam ve výklencích pod starými střechami měly hnízdo poštolky. Večer létaly přes náš dvůr z polí. Olomouc tehdy nebyla ještě tak zastavěná a kolem byla jenom pole – plno koroptví, zajíců a také havrani. To byli tehdy ještě opatrní ptáci – ne jako dnes, kdy se k nim můžete ve městě přiblížit na pár metrů.

❖ **S kterým ornitologem jste se tedy nejprve setkal a jak se z Vás stal zoolog z povolání?**

Seznámil jsem se s panem prof. Bořivojem Novákem, který byl v Olomouci asistentem na přírodovědecké fakultě a musel vykazovat práci s mládeží. Začal jsem k němu chodit do ornitologického kroužku. Mám ještě doma od něj vysvědčení, že jsem byl vynikajícím žákem. Tehdy se začali v Bezručových sadech vyskytovat zvonohlíci. Byl to nový pták, protože se začal teprve v roce 1936 šířit z Balkánu spolu s hrdličkou zahradní, ale věděl jsem o něm a později jej tam, na mé upozornění, poprvé viděl i pan profesor. Tak jsem tedy začal s ornitologií. Otec ale chtěl, abych jednou převzal náš obchod se smíšeným zbožím. Pak ale přišel únor 1948, začalo se znárodňovat, komunisti nám vše sebrali a nesměl jsem ani studovat.

Vybral jsem si lesnictví – musel jsem se vyučit a několik let pracovat jako dělník. Později mne pak nechali dálkově studovat lesnickou školu v Trutnově. Tam jsem poznal vynikajícího zoologa – prof. Hendrycha. Poté přišly zdravotní problémy a tak mi povolili studium na SLŠ v Hranicích, kde jsem nastoupil tentokrát přímo do třetího ročníku. Po maturitě jsem šel pracovat na polesí, též jsem rok pracoval v geodetickém ústavu. Pak se uvolnilo místo na Úsově, kde jsem prováděl soupisy sbírek a pak navrhl nové uspořádání – myslivecko-lesnickou expozici, která je tam svým způsobem dodnes. Úsov tehdy spadal pod Vlastivědné muzeum v Olomouci a když práce na Úsově skončily, vrátil jsem se do Olomouce jako zoolog a tam jsem zůstal přes třicet let.

❖ **Doktorát ze zoologie jste tedy získal při zaměstnání?**

Ano, studoval jsem v Brně – zažil jsem tam ještě prof. Hraběte, prof. Obra, doc. Kubíčka, Jirku Gaislera – celou tu starou gardu. V muzeu jsem začal dělat i netopýry – seznámil jsem se s doc. Vladimírem Hanákem, který mě přivedl i k výzkumu ve Šternberku, kde jsem se zabýval a zabývám věkovou strukturou a mezidruhovými vztahy netopýrů. Dnes je ale těžké sehnat nástupce – spolehlivého zájemce. A zkušenosti se nedají předat jen tak u stolu.

❖ **Kterou skupinu tedy máte raději – netopýry nebo ptáky?**

Měl jsem rád obratlovce, abych pravdu řekl. Proč také ti netopýři – protože létají! Jeden čas jsem se věnoval rorýsům. Když je večer pozorujete, jak zaletují do dutin a podstřešních prostor – a navazující na to se zase začnou objevovat netopýři...

❖ **Když se ohlédneme zpátky – vystřídal jste řadu profesí – na které období vzpomínáte nejraději?**

Na celé – třeba když jsem dělal na polesí, tak některé roky byly moc pěkné – mohl jsem se věnovat myslivosti, pozorovat ptáky, zažil jsem střety s pytláky, zloději stromků... Když je člověk mladý, tak se mu líbí všechno. Ztratil jsem tak dvanáct let, které mi teď chybí pro zoologii, ale nelituji. Žádný člověk v životě nedodělá všechno – každému zůstanou nějaké resty.

❖ **Vraťme se ještě k ornitologii. Dlouhou dobu jste pracoval ve vedení MOS. Jak na to vzpomínáte a co pro Vás spolek znamená?**

Věnoval jsem se tam pár věcem, přesně už si nepamatuji. Přihlásil jsem se do spolku ještě jako pracovník muzea. Pak jsem se seznámil s Frantou Hejlem – to byl známý člověk, který byl citovaný už v publikacích Jirsíka. Chtěl jsem jej poznat osobně – zažili jsme spolu spoustu zajímavých příhod – např. kroužkování racků na Tovačově aj. Spolupracoval jsem ještě s panem Kozákem a velmi plodně i s Františkem Hanákem. Strašně rád jsem do Přerova jezdil – byly tam ve sbírkách věci, které jsme v Olomouci neměli, anebo obráceně. Považoval jsem Přerov za centrum nejen středomoravské ornitologie.

❖ **Pracoval jste i s mládeží?**

Kdysi jsem v muzeu vedl ornitologický kroužek – chodil do něj Standa Bureš, Ivo Machar, Mirek Kutal. Toho jsem tenkrát doporučil do Prahy – studoval tam zoologii. Nedávno tady bylo děvče, které dělalo středoškolskou odbornou činnost. Psala i o netopýrech – vybral jsem pro ni téma, ať udělá speciální přehled chiropterologických výzkumů na střední Moravě, ale moc se jí nechtělo. Když se ale spojil mladý člověk se zkušeným, někdy z toho vzniknou vynikající věci. Věnoval jsem tomu dříve i celé víkendy.

❖ **Víme, že máte rád hudbu...**

Lásku k hudbě jsem zdědil po mamince. Byla dobrou zpěvačkou. Hrál jsem tajně dvacet roků v kostele na varhany v hlavním sboru husitské církve a hlavně v Hodolanech. Učaroval mně zvuk elektrofonických varhan. Tehdy mě na každém kroku u nás sledovala StB – bylo to dobré, protože když za mnou jezdila černá tatrovka, nemusel jsem se večer bát, že mě někdo přepadne (*smích*). Také mne pustili, ale až po mé padesátce, do západního Německa, kde jsem se až po třinácti letech setkal se svou sestrou. V Duisburgu v krámě jsem poprvé viděl keyboard. Mohl jsem si zahrát a jeden jsem si s velkou slevou domů dovezl. Pak jsem tady hrával lidem na oslavách – všichni koukali, že to hraje jako orchestr. Ty nástroje mám dodnes – hraju všeho chuť, ale musí se cvičit. Před patnácti lety jsem ještě koncertoval – třeba ve Valašském Meziříčí ve firmě MIO. Chodíval jsem na exkurze do Záhlinic, které vedl P. Šálek. Bylo nutné jednou za čas utéct z muzea vyvětrat hlavu. Propojil jsem muziku i s ornitologií – ptačím zpěvem, měl jsem o tom přednášku kdysi i na zoologických dnech. Dával jsem do not interakci i nepěvců, např. pochopa a chřástala.

❖ **Koncem 80. let jste na Olomoucku pozoroval sovici krahujovou – máte ještě nějaké zajímavé pozorování, na které rád vzpomínáte?**

Tu sovici jsem akorát viděl a slyšel jen jednou. Tenkrát jsem vyšel v Domašově na tankodrom a sovica seděla na krajní větvi smrčiny. Podruhé mě odtud vyhnali Rusi, co tam jeli, ale tu sovici jsem tehdy nahrál na magnetofon a pak pouští v Přerově. No, pak vzpomínám rád na modráčky. Na sídlišti bývají každou zimu zase hýlové, podle hlasu se dá poznat, odkud jsou – Jožka Chytil říkal, že jsou tu populace až od Uralu.

❖ **Máte nějakého nejoblíbenějšího ptáka?**

Je to těžké, já to takhle nevidím – spíš, který je nejzajímavější. Třeba mandelík – ten dříve táhl Moravskou branou – např. v remízích u Výklek. Pak rorýsi – ti mě zajímají, protože dovedou ve vzduchu i spát – vůbec jejich život je, pokud jde o etologii, málo probádaný. Ale všechno teď na domech zateplili a zakryli, ani netopýři nemají kde být. Pak mě zajímá i sýček – je teď vzácný, ale mám doklad

z 50. let, že se vyskytoval i v Pavlovičkách ve skladovém areálu Lukany a ještě nedávno i v polorozpadlém kravině v Neředíně.

❖ **Máte nějaký vzkaz pro členy a vedení spolku?**

Aby všichni dělali jen to, co je baví a dělali to s láskou – žádné násilí. No, a aby nečekali na žádnou slávu, protože každá sláva – polní tráva. Já jsem vše dělal, protože jsem to miloval. Akorát mě mrzí, že jsem neměl víc svých věrných žáků. Záleží ale na Vás, jak si to dáte vy, mladá generace, dohromady – hodně dobrých věcí se zrušilo a je co napravovat.

Děkujeme za čas, který jste si na nás našel, přejeme Vám hodně štěstí, pevně zdraví a ještě mnoho let plných setkání nejen s ptáky a netopýry!

*Ptali se a rozhovor připravili Jaroslav Koleček a Katka Ševčíková,
e-mail: j.kolecek@email.cz*

Pozvánka na poslední podzimní exkurzi

19. 11. 2011 – Ornitologická exkurze za ptáky tovačovských rybníků

Odjezd linkového autobusu v 10.00 hod z aut. nádraží Přerov (stanoviště č. 16), sraz u sádek v Tovačově v 10.50 hod. Zájemci se mohou k exkurzi připojit i kdykoli později přímo na hrázi rybníka. Mimo obvyklých druhů by měly být k vidění také severské druhy ptáků na tahu do zimovišť. Za špatného počasí se exkurze nekoná. Předpokládá se i návštěva štěrkopískovny v Anníně (Donbas).

Exkurzi povede: Adolf Goebel, mob.: 776 064 743, e-mail: goebel@mos-cso.cz

Vánoční setkání ornitologů na Ornisu

Ve čtvrtek 15. 12. 2011 od 17:00 proběhne tradiční Vánoční setkání nejen středomoravských ornitologů v budově Ornisu (Bezručova 10, Přerov). Součástí setkání bude přednáška J. Husáka a J. Kolečka "Za hoholem islandským – krásy Islandu okem ornitologa". Po přednášce bude následovat diskuze a neformální posezení s možností promítání vlastních fotek.

Výzva ke spolupráci – čáp bílý

Skupina pro výzkum, ochranu a evidenci čápa bílého v České republice obnovuje svou činnost a monitorovací úsilí. Skupina dříve vedená panem Rejmanem nebyla během posledních let zcela aktivní. Proto bych chtěla usprádat a zkompletovat data z minulých let (2004–2010) a v dalších letech nastartovat aktivní sledování čápů bílých. Chcete-li se zapojit nebo posílat sesbíraná data ozvěte se koordinátorce nebo na adresu České společnosti ornitologické, Na Bělidle 252/34, 150 00 Praha 5.

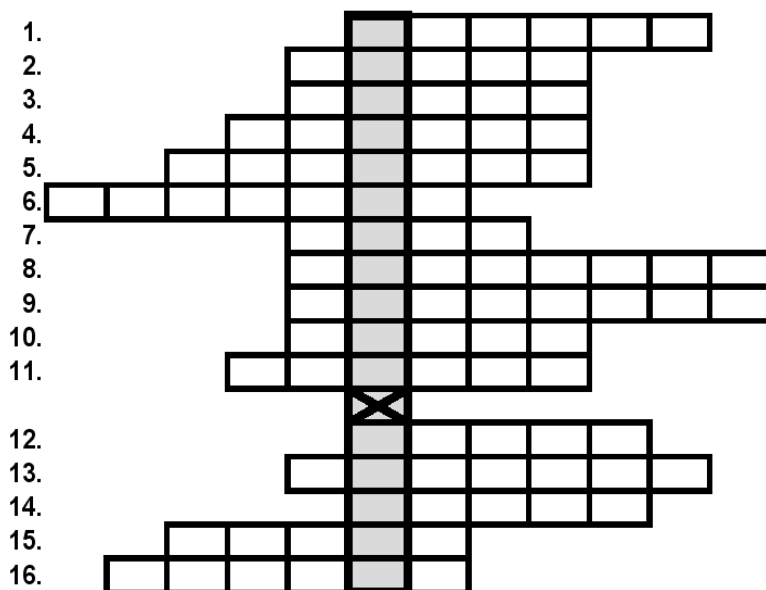
Markéta Ondrová, e-mail: ondrova.marketa@seznam.cz

Výzva ke spolupráci – zimní sčítání kání

I letos bude probíhat tradiční zimní sčítání kání (dravců) v ČR. Akce vznikla v 80. letech minulého století s cílem dokázat, že káně není přemnožená a její odstřel je zbytečný. Projekt má však v posledních letech problém s úbytkem spolupracovníků, takže hrozí, že bude ukončen. Byla by to velká škoda, protože jsou do něj stále zapojeny desítky lidí a svou délkou trvání se řadí mezi nejdelší nejen ornitologické monitorovací akce v ČR. Sčítání je nenáročné (tři zimní vycházky), vhodné i pro přírodovědné oddíly dětí a mládeže. V letošním roce bude kromě sčítání dravců probíhat paralelně také sčítání krkavců a vran. První sčítací termín je již v polovině listopadu.

Kontakt: Pavel Řepa, mob.: 724 151 113, e-mail: pavel.repa@nature.cz

Křížovka – přesmyčka

Legenda: 1. čárkom, 2. kolos, 3. čukab, 4. duvošo, 5. čirikaj, 6. kaněvpa, 7. halv, 8. síkonrák, 9. deločjev, 10. heker, 11. korýsa, 12. náluk, 13. čukakak, 14. nužla, 15. anrvá, 16. tíškup. Připravila Katka Ševčíková.

Moudivláček – zpravodaj Moravského ornitologického spolku – středomoravské pobočky České společnosti ornitologické. Interní zpravodaj pro členy MOS – smp ČSO. Kontakt (adresa pro zaslání příspěvků a korespondence): Bezručova 10, 750 02 Přerov, www.mos-cso.cz, e-mail: info@mos-cso.cz, bankovní spojení: 32434-831/0100. Kresby na titulní straně – © Jiří Polčák (moudivláček lužní), © Václav Plíšek (volavka popelavá). Vychází nejméně dvakrát ročně v elektronické podobě a tiskem v nákladu 35 ks. Číslo 2/2011 vyšlo 21. 10. 2011.

